

La escuela que escucha. El poder de la palabra y el vínculo en la experiencia educativa.

Mario Izcovich

Editorial Ariel, Barcelona. 2025

Un dels trets que caracteritzen la nostra època és la crisi de les estructures d'acollida (família, ciutat, religió). L'educació i l'escola com a institució, com a espais fonamentals d'acollida, no són aliens a aquesta situació. Un aspecte bàsic en que es concreta aquesta falla és en la dificultat de tenir cura de l'altre, en la tasca del cuidar. Tenir cura implica un conjunt de tècniques i pràctiques, però també és una actitud, una manera d'estar amb els altres, un compromís.

L'anàlisi de la situació i les dificultats de l'educació i l'escola en l'entorn actual és un dels aspectes que aborda el llibre d'en Mario Izcovich. Però no es limita a fer un diagnòstic de la situació, sinó que també reflexiona i fa propostes sobre com l'escola i els professionals que hi treballen poden donar respostes, ni que siguin parcials, als reptes que han d'entomar els docents i les institucions que tenen el repte d'educar als nostres infants.

En Mario Izcovich, autor de diverses publicacions, és un psicòleg i psicoanalista amb una llarga experiència que, a més de la seva pràctica clínica, ha estat estretament lligat al món de l'educació al llarg de molts anys amb la seva tasca de formador i assessor a docents i centres educatius.

D'aquesta experiència, i la perspectiva que li dona la seva formació com a psicoanalista, sorgeix aquest llibre que aborda múltiples aspectes de la situació de l'educació i l'escola en el moment actual. El llibre és rigorós, però també planer, per això és d'interès tan per a professionals (educadors, psicoanalistes, pedagogs, treballadors socials...) com també per a totes aquelles persones que estan interessades en l'educació.

El llibre ens alerta i analitza alguns dels riscos i reptes als que s'enfronta l'escola actual: incertesa sobre la pròpia funció i com entomar els reptes, burocratització, pèrdua d'autoritat, generalització acrítica dels protocols, psicologització abusiva de l'educació, proliferació dels diagnòstics i afany classificatori, excés de la medicalització com a resposta de les dificultats dels infants, invasió del "neuro" -neurociències, neuroeducació, neurodiversitat...- com a explicació gairebé universal dels malestars), les dificultats en els processos d'inclusió...

Però malgrat les dificultats existents aposta perquè una altra escola és possible. Una escola que fa una opció pel treball en comú, en comunitat, a diferència de moltes propostes de la modernitat que defensen que cada subjecte s'ha de construir a sí mateix. Perquè aprendre és un procés individual, però que també té com a elements fonamentals les vessants comunitàries, socials i polítiques.

Les eines per les quals aposta en Mario Izcovich queden clares des del títol del llibre: l'escolta de l'altre, la conversa i el vincle. I perquè això sigui possible cal un impuls institucional per tal de facilitar la disponibilitat de temps i espais, però també és necessària la disponibilitat personal. Sense la creació d'espais i temps a les institucions educatives que facilitin compartir els malestars, elaborar projectes col·lectius i posar en comú les diferències no es possible.

Però no hem d'oblidar que, com també es planteja al llibre, més enllà d'allò que podem i hem de fer junts, hi ha la responsabilitat, una ètica personal de cada educador respecte a la seva pròpia tasca: sense educadors compromesos no hi ha escola. El procés d'aprenentatge és sosté en la trobada entre algú que desitja

ensenyar i algú que consent en aprendre. Com diu Philippe Meirieu, sovint no podem modificar les causes que impedeixen l'aparició del desig d'aprendre, però sí que podem fer un treball per establir les condicions perquè aquesta decisió sigui possible.

Aquestes condicions que són d'ordre ètic (personal i institucional), organitzatiu i metodològic, de recursos, ens porten en últim terme a la qüestió sobre les finalitats de l'educació que, sovint, és una qüestió que queda elidida. Així, hi ha una qüestió que cada escola s'ha de plantejar: com donem resposta a la tensió estructural, mai del tot resoluble, que hi ha entre l'encàrrec social que es fa a l'escola (transmissió de valors, adquisició de coneixements...) i l'atenció a la singularitat de cada infant, però també a les necessitats de tots els membres de la comunitat educativa. A cada època l'escola, i cada escola en particular, tracta aquesta funció civilitzadora i d'atenció a les singularitats de diverses formes.

Quin tipus de resposta volem nosaltres per a la nostra escola?

La lectura del llibre ens pot donar pistes importants sobre com respondre a aquesta qüestió cabdal.

Josep Amorós i Contra